

Бизийн өмнө аармын эмнэлгэнд бичин чаштарж онц кичээгй салдыг. Ол чөдө билдигт, өмнө аармын аар болгаш аймалдыг аарыг. Өмнөний менингит, бронхоаденитт аар хөвир бичин уругларга эх-не берге болур. Эмнелге өмнө аармын оо үс-түдө хөвирлери эмнел, бичин чаштарын камгалап аар турар. Медицинын оо албан чериний коллективийн дуржулгалыг эмч-педи-атр Людмила Ефимовна Абрамова баштап турар. Людмила Ефимовна Тыва республикага уруглар эмчизи болуп, 13 чыл иштинде ажил-дал келген.

— Эзулуг-ла организакчы, бичин чаштарын салым-чолуун демисекчи кижи—деп, Абрамованын дугайы эмнелгенин ажил-дакчылары чугаалап турарлар.

Бичин чаштарын калдыкымы дээш демисежип турар байлак дуржулгалыг эмчилер: А. Горбунова, Н. Безанова, Л. Кабанова оларын канчап демделгес боор!

Өкпөз менингитт аарааш, мырдай идгел чок аларган Алар-оол Хомушкы («Тээли» совхоз), Люд Саражанова (Самгал-дай) эмнелгеге келген. Люд чамык үелерде билимтесеп, дыка берге байдалга чыткан. Эмчилерин болгаш эмнелге ажилдакчы-ларын уруг кичээгй салып, эмнел, ажаап келгенин түнелгиде бичин чаштар сепип эттинген. Алар-оол ам удаас ойнарактарын ап ойнай бээр.

Эмнелгеге чөдө бөөрүмгө алаади уруглар мени долгандып туруп-каш, мээ-биле менилжиб, фотоаппаратын сокуурга көрүп турдулар. Бо уруглар эмнелгеге келирде, уруг аарыг турганнар, ам экирий берген, ойнап, маңажиб турары ол-дур. Мээ чаныма чыгып келген бичин чаштарын аразында өөрүшкүлүг болгаш сергек оолду эскерип кагдым. МАР-нын Убс-Нур аймаандан келген, беш харлыг Порукт Мичит болду. Баштай ол өвүрүчү район эмнелгенин-ге келген, өрткөн чылымны олу бо эмнелгеге эскелген чүвө-дир. Маана келирде, Мичитти байдалы аар турган, ам экирөөн, ой-нап маңап турар аларган. Кончуг чаптанчыг оол, орустап чуга-лаптар аларган.

— Хүн-даа, дээр-даа кезээде турарын. Аам-даа, мен-даа кезээде туртаар бис,— деп Порукт Мичит-тин ырап турары чаптанчыг.

Сес классы дооскаш, ажилда-рын күзөө назы четпээннерниң күш-ажылын камгалап күш-ажыл камгалагыч саргы салбас, харым-даа хоойлу-дүрүмү хажылып турар таварылгалар кайы хөй.

Ажилчы чоннар депутаттарының Кызыл хоорай Советиниң куускумунуң чанында назы четпээннерниң хөвирин талазы-биле комиссия хоорайны улетүрүп бүүдүргө чөдө-чөгө ажилдап турар назы четпээн-нерниң күш-ажылын камгала-лынга хыналда чоруткан. Хоорай-ның бүүдүргөлеринде назы четпээн-нерниң күш-ажылын камгала-лынга уруг четпестер бары, ажил-агыт черлери 16 хар четпээннери ажилга хүлээп алгаш, оларын ажилдаар шагының уругдүлелин боттарының көргөни-биле доктаадып, СССР-ниң Дэди Советиниң Президиумунуң 1955 чылдың август 15-те хүлээп алган Чарымын хажылып турар. На-зы четпээннериң ажил шагының уругдүлелин 4 шак кылдыр Чарык-та доктааткан.

Тыва проснабта ийи бичин уруг ажилдап турар. Оларын бирээ-ни 1949 чылдың июнь 26-да, еске-ни 1948 чылдың ноябрь 1-де те-руттүгөн, Ракса Шульгина 7 класс, Вера Грязнова 8 класс дооскан. Шульгина 1964 чылда он беш хар четпестек чораш, ажилга кирген. Грязнова 15 харлыг турган. Олар ка-йызы-даа Тыва проснабтың сто-ло-вазыга өөреникчилеп киргенер. Бо назы четпээн кижи-лерин ажилга хүлээп алырда, директор болу-нуң ду-жаалы-биле Шульгина биле Грязно-ва оларын ажилдаар шагының у-гүдүлелин 6 шакка доктааткан. Ду-жаала проснабтың директору З. Осмоловский ат салган. Ынча-ганч СССР-ниң Дэди Советиниң Пре-зидиумунуң Чарымын директор кар-жызы-биле хажыткан. Ажилдаарын күзөө назы четпээн уругларын күш-ажылы амыралы мичалыр эгелээн.

СССР-ниң Дэди Советиниң Пре-зидиумунуң 1956 чылда үндүргөн Чарымын 16 хар четпээннери ажилга хүлээп алыры шүүт ко-руткан болгаш чамдык таварылга-ларда чүгө профвеледл организак-чызы-биле административный ду-гуржулгалы-биле хүлээп алыры чөпшээрөөн. Проснабтың дирекция-ы ол Чарыкты база хажытканы хыналдап илерөөн.

Бүгү-эвилелдин профвеледлериниң Топ Чөвүлелин 1962 чылдың

ап турар. Ыччалла-даа бүүдүргө-де ажилдап турар назы четпээннериң кичээгидегинде, оларын күш-ажыл камгалагыч саргы салбас, харым-даа хоойлу-дүрүмү хажылып турар таварылгалар кайы хөй.

Тыва проснабта ийи бичин уруг ажилдап турар. Оларын бирээ-ни 1949 чылдың июнь 26-да, еске-ни 1948 чылдың ноябрь 1-де те-руттүгөн, Ракса Шульгина 7 класс, Вера Грязнова 8 класс дооскан. Шульгина 1964 чылда он беш хар четпестек чораш, ажилга кирген. Грязнова 15 харлыг турган. Олар ка-йызы-даа Тыва проснабтың сто-ло-вазыга өөреникчилеп киргенер. Бо назы четпээн кижи-лерин ажилга хүлээп алырда, директор болу-нуң ду-жаалы-биле Шульгина биле Грязно-ва оларын ажилдаар шагының у-гүдүлелин 6 шакка доктааткан. Ду-жаала проснабтың директору З. Осмоловский ат салган. Ынча-ганч СССР-ниң Дэди Советиниң Пре-зидиумунуң Чарымын директор кар-жызы-биле хажыткан. Ажилдаарын күзөө назы четпээн уругларын күш-ажылы амыралы мичалыр эгелээн.

Бүгү-эвилелдин профвеледлериниң Топ Чөвүлелин 1962 чылдың

ноябрь 30-де доктаанын бүүдүр-ажылга кирип турар назы четпээн-нер өмчү көрүлгөдөй мичалыга өртө-болгаш олар дүкен мичалыга ажил-даас ажурлап. Шульгина биле Грязнованын хуузуна хөвирлери-не эмчиниң шыныгыла-даа, профвеле-дл организакчыларын чөпшөөр-дө-ла чөк болган. Олар 1965 чылдың августта бээр проснабтың № 3 сто-ло-вазында кайызы-даа дузалакчы поварлар болуп ажилдап турарлар. Директорунуң дузалыны Шульги-на биле Грязнова ажил хүнүдө ал-дып шак ажилдап болгаш айда ша-лымы 63 рубль 50 копеек. Дирек-торунуң ол дузалы база күүсеттин-мейн келген. Бо назы четпээн ажил-чынар өртөгенин 7 шактан эге-лээш, кезекченин 8 шакка чедир ажилдап турар болгаш айда 49 рубль шалымын. Он туржук олар-ны дүкен бүүдүргө ажилдап турган таварылгалар база бар. Бо бүгү күш-ажыл хоойлуун каржи-зы-биле хажылып, назы четпээн-нерниң күш-ажыл камгалап үрөп турар чорук-тур.

Материалдыг чүүгө кижи-ниң хар-мысалгаз калган назы четкени, толаргайлаага 18 харлыгын эге-лээр. Ийиң турбүгө проснабтың административный 1965 чылдың но-ябрь 7-де дүкен бүүдөгө Грязнова биле Шульгинаны ажилдап, ма-териалдыг чүүлери харылаары-биле хуулактенин түнелгиде на-зы четпээн ажилдакчылар 49 рубль дузалалыг болган. Бүфетка кел-ген пивонун сазар өртөгн фактура-га айтпааны-биле өмөнал өртөг-би-ле олар салыпканы хыналдап иле-рөөн. Шульгина биле Грязнова ду-залалын төлөөш, каш ай иштинде шалып албай келгенер. Бир эвес назы четпээннер доктааттыган ша-гыдан артыкка ажилдаар болза, артыкка ажилдап шактың өртөгн нарал бүүдүргө чөдө чери тө-лөөр турда, проснаб бо анык ажил-чынаарын артыкка ажилдап ша-гының төлөвирин бөрөйи турар.

Назы четпээннериң күш-ажы-лын камгалап талазы-биле хоойлу-ну проснабтың административный, оң директорлары Осмоловский биле Кулаченко олар үрөп турда, мич-та партия болгаш профвеледл органи-зацияларын эскербейн келгени ха-раадалып. Ажилдаарын улуу-биле күөп чорур назы четпээн Ракса биле Беранын күш-ажылын камга-лаар талазы-биле Кызыл хоорүс-куму чоругу хөмчөгү алмыр чөдө күзүгөнч.

С. ШАЛЧИМА.

Республиканың малчыннарында

ӨВҮР

Саглы-Бажынын дөдөм олар-дын «Кызыл туу» колхозун бот-ор-улга-чарыгалыг хойжу бригаданын хойларын шыа алы берген оттап чорур. Ол бригаданын хой-лары бо чылын өрткөн чылдарга болаарга семис-чаагай, хур кыш ажып турар. Шүттү 9 коданнарда 1234 хой төрөөн, оларын хураган-нары менил доругуп турар. А хой-жулар Чамбыдай, Болак, Бүргүт, Сандаш, Дырыш, Калдар-оол оларын кодан бүүрүдө төрөөн 200 ажыг хойнуң хураганнары база менил ал-дынтан. Ол коданнарда дуржулгалыг сакмандиктери быжылдаан.

С. Агбаан.

БАЙ-ТАЙГА

Чурттуң бурунгаар хөгжүлгө-дө чылдан чылче совет улус хай-нышкынын ажилдап, кайгамчык-тыг чедикшириниң чедип ап тур-ар. Амгы үе—мал оолдаашкыны-нын, малды хур кыш ажыраарын үзө—малчынарда уруг шыгалда-нын үзө болгай. Кыштын соонунда малдын чаш төлүн чидирит чок кам-галлап алыры безен эвес сорулга.

Бистин «Тээли» совхозтун шээр малы массалык-биле оолдап эгелээ. Төрөөн 6000 ажыг хойнуң чаш тө-лү менил адынтан. Моон сонгаар-даа чидирит болурубас «тээш» совхоз-тун малчынары улам күженишкени-ниң ажилдап турар. Мээ ажилдап турарын Бай-Тал салырынын бо № 2 хойжу бригадала төрөөн 214 хойнуң 216 хураган менил адынтан болгаш семис, шыраак доругуп тур-ар. Немчөдө чымак чөмчөлдөн ан-гыда, чугайы болгаш дусту хураган-нарга хүнүчү-не берип турар бис. Дус чаш хураганнарын күш кирип эзеринге база дузалыг деп чүвени практика көргүскөн. Бистин брига-дын хоочун хойжулары М. Чыма, Б. Кандан, Ч. Кара-оол олар өки ажилдап, аныктарга байлак дур-жулгалы өөрдүп турарлар.

Совхозта мал чөмчөлдө курлавыр-

лары четпир болгаш ону ырак, чок калдыктарже үзүктө чок чидирит турар. Ыччалла-даа совхозтун дирек-циязы болгаш парткому малчынар-нын амырал хандырылганын чет-пес тургускан. Малчынар кино, концерт, лекция, беседа ажилла-ры кончук ховар чедип турар. Дурга-нар дамжып инчөөк, келер камгалап халаттар чок болгаш хүнүң чүгү-ла хөргөлдө барааннары шай, оттуг ыш, керосин, жалтанан кылган чөм аймаа айның ужуна-бажында көөп турар. Хандырылга экиде ажил эки болуп болгай, ыччангаш совхоз-тун уугутуучулары бо четпестерже кичээгй салыры чугула.

С. Чүлүм.

Тыва АССР-ниң алдарыг малчыны.

«Мурнакты» колхозтун Чыгыс-Тейе № 2 хойжу бригаданын хой-жуларын коданнары өки киш-тап турар болгаш чаш хураганнары менил доруктур ап турар.

О. Чымы.

БАРЫН-ХЕМЧИК

Хой оолдаашкыны массалык-биле эгелээ бо хүнүдө чаш төрөөн хой-ларын болгаш чаш хураганнары чет-пир сугат-биле хандырып сорулга-биле «Шекпээр» совхозтун уугу-тучулары Биче-Тей салырынын хой-жуларына 4 автомашинаны болгаш бир тракторду доктаамал быжылдаан. Ол салырынын ийи хойжу брига-даларына төрөөн 1751 хойну болгаш оларын 1754 хураганнарын ногаан сегин болгаш чаш каткырган арбай оодурубас-биле чөмчөлдөп турар. Хой-жулар К. Серээ, Б. Доржу, С. Мар-таң-оол, О. Доржу олар чаш хура-ганнарын ховарча чок камгалап ап келген.

О. Донган.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК

Сат Шой—«Искра» колхозтун хо-очун хойжузу. Өрткөн чылдын күскээр чайында коданнага кыштадыр чиртиринге четпир саныг ситенип ол белеткен алгаш, канчап билдир,

Б. Ховалыг,

зоотехник.

УЛУГ-ХЕМ

«Х Улуг хурал» колхозтун шээр малы чаа-ла оолдап эгелээ. С. Ба-ян-оол, М. Борукмаа, С. Серен-оол оларын коданнарында баштайгы 60—60 хойлар төрөөн, оларын ху-раганнары дөдөм менил адынтан болгаш эки доругуп турар.

Б. Дагаа.

БИИ-ХЕМ

Съезд муруну чарымы бо күш-ажылы хүнүдө мал ажилынын продуктуларын бүүдүрүн бүү ар-галар-биле көвүдүлүп дээш соци-алист чарышты Би-Хем районун ажил-агылар калбарктан. Беш чыл панынның баштайгы айы— январь калдыг өөрүшкү эгелгенил? Район бо айда бирги кварталда күрү-не эгит салырынын планын 134,7, сүттүң 66,1 хуу күүсеткен, азы квартал панында ажыр 191 тонна эгити күрүнеге саткан. «Кызыл тараачын» колхозтун ажил-ишчиле-ри эгит, сүт дугааладып өрткөн чылга деңгээрге бо чылын дыка кө-вүдеткен. «Искра» болгаш «Тилгел-ге» колхозтарын малчынарын көсүк чедикшириниң демделгелери база өөрүчүг. Районун малчынары хо-нук, недед, ай санал улам эки көр-гүзүлгөдө чедип ап, партиянын XIII съездинде төлөтүг күш-ажылы белекти сөңдөринге белет-кендир турарлар.

М. Благийн.

ХОЙЖУНУҢ ХҮЛЭЭЛГЕЗИ

Эрап районунуң Ленин атыг кода ажил-агыт артыгына № 1 хойжу бригаданын мурунак хойжузу Карди Ка-зак Божалыгын Ак-Ооргалда кыштап оор-Оор коданнада төрүүр 420 баш харын дүктү хайлак хойлар бар. Хой-жу өрткөн чылдын хой-ларын эмирленгенин турарын бозадырынын аразы-биле чоруткан.

Хойжу Кардиниң са-пан турары-биле алыр-га, оо коданнада алыр-га, оо коданнада оол-даашкыны февраль 10 үеинде эгелээр.

Ыччангаш хойжу бо-дуга быжылдаан хой-ларын чайгы үеде се-миртилгези эки орга-низаастап, 3 удаа эки

оыттуг, кончук черлерге көкүп хонган. 350 хураган кирер чы-дыг калжаны кышка уруг белеткен ап, оо иштинге кургаг өдөтти төккөн болгаш хөргөгөт-тир өдөтти болуп ал-ган.

Хойжу биле сакмал-нык Чакчин олар тө-рөөн хойларын чаш хураганнарын хүлээп алырынга бүгү белет-кедди дооскаптар. Хүн-дө черге—одарга оол-даш хойларын хура-ганнарын соонка доу-рбай дүргө ажаап алыр сорулга-биле 3 инчөөк-терин белеткен алган-нар.

Хойжуңд кыштаалда күзү сөөртүп алган 4 тонна ситенип ам-даа

бүдүп, а адаа немей сөөртүп алыр ситени ба-за бар. Хойларын боозу у-гата-даа, деңгелдеп шымак болгаш ам-даа чер оттап турарлар.

Хойжу кодан малын хур кыш ажыра, то-руттугөн чаш хураган-нары бүртү камгалап алыр уугу сорулганы сабылалан, 1966 чылда чаш социалист хуула-гени болуңга алган.

Төрүүр 100 баш хойга онааштыр 100 хураган-ны камгалап алыр бо-дуга хой бүүрүдө ор-тумаа-биле 2,8 кг дүктү кыргып алыр. 10 тонна ситенип кезип белет-кээр.

Бригада кезигү-периниң киржилгези-

биле 450 баш хой кирер чаа калжаны тудуп алыр. Бо чылын төрү-түгөн хураганнары но-воиде тускайлап үе-ринге чөдөр эктир, дүктүр кылдыр эки до-руктургаш, хуулаап бээр болгаш хойнуң чайгы семиртилгези эки организастаар.

Мундүг хуулаагелер-ни хойжу Карди Ка-зак бодуга алган. Ол-за бригадынн база бир дуржулгалыг хойжузу Казак Шожанты со-циалист чарыкка кы-гырган болгаш ам болуп партиянын XIII съез-динде күш-ажылы бе-леткери-биле уктуу ту-рар.

С. МААДЫ.

Эмнелгеге эмвелеп турар бичин чаштар экирип, ачу, доругуп, ой-наарактар-биле ойнап, сагыш човангыр кижилериниң аргелдиге-биле бүүзөлткен. Кымын уруглар бо амчиде эмвелеп турар болур, бичин-даа сагыш чованг терээ чок.

Чурута: 1. Эмч-педиатр А. Горбунова. Света Мамышевны шич-чип турары. 2. Кижизиктиң С. Базырсаг моол оол Порукт Мичит-биле. 3. Ортумак бөдүктүн уругларының ойнап турары.

В. РАЧОВСКИЙ.

Сөзү болгаш фотолары авторуу.

ТЕЛГРАФ МЕДЭЭЛЭП, ДАМЧЫДЫП ТУР

ГДР-ниң чаззанын инициативазы

ЖЕНЕВА. Февраль 8. (СЭТА). 18-тиң комитетиниң бөгүгү хуралы-га ол комитеттин база бир даргазы С. Н. Царпанин ядролуг чөпсөтти моон сонгаар тардырын хоору дугайында керзин чарыгын хамаарыштыр ГДР-ниң чаззанын меделгелин номчул дыңаткан. ГДР-ниң Женевада тускай чедип келген төлөөлери меделгелин тектижин С. Н. Царпанин берген. Ядролуг чөпсөтти дорт азы дораттан тардырынын нандыг-даа хөвирин болдурубас ыныг керзин чарак чорук тайбыкче бүгү улустар-ның чүткүлдеринге, айыыл чок чоруктун туруштуг байдалыга чуртта-зык оларын күзөп-соруутарыга дүүшкен турар ийи деп, ГДР-ниң ча-заа санап турар. Ядролуг чөпсөтти эргелеп башкаар азы НАТО-нуң я-дролуг күштерин кирип эрге дээш Барыин Германиянын улам кал-чалыг чүткүп турары-биле холбаштыр дүүвүзүзүн меделгеле илер-гейип турар. Бонунуң бо калчалыг чүткүлү ядролуг чөпсөтти таратпас дугайында керзин чарыгыне орунка моондан болуп турар.

Бир эвес ГФР ыныгыл хүлээлгени болуңга алырынга база бе-лен болур чүве болза, ГДР-ниң чазза ядролуг чөпсөттен ойталаар дуга-йында хүлээлгени болуңга алырынга бөленин бадыткан-биле меделеп ту-рар. «Бир эвес немеч черге олар ядролуг чөпсөтти сайгара тургускан чү-ве болза, ол чөпсөтти герман девисизэден чайлазырын болгаш моон сон-гаар ону ядролуг чөпсөттен хостуг артырың» деп ядролуг күрүмнөлөр ГДР-ниң чазза мыйгырып турар. Ийи герман күрүмнөр ядролуг чөпсөттен ойталаан болгаш Германиянын девисизэринден дашты-ны ядролуг чөпсөтти чайлаадып үндүргөн таварылгада 18-тиң комитет-болгаш КНО-нуң Кол Ассамблеясы «немеч чер, немеч хоорайлар болгаш суурлар ядролуг чөпсөтти ажилдаарынын шыгааттыган чери наман-да болбас турар деп бымыг болгаш идегелдиг маддалыларын бүгү ядролуг күрүмнөр немеч улуска берген турар мылар оларга саналдан кириер» боор дээрзинге ГДР-ниң чазза идегеп турар.

Болуңуң саналынга С. Н. Царпанин ГДР-ниң чаззанын меделгели де-легетиниң эң-не сонгаарлаттымыс айтырылганын бирээ— ядролуг чөпсөтти таратпас дугайында алыгырын шикитилдирзиниң хөвирин Гер-ман Демократтыг Республиканың чаа чугула салышкыны болур дээш.

Эң хөй чидириглер

ХАНОЙ. Февраль 8. (СЭТА). Сай-гон—Знаидя районга январьның дүргүзүндө хостага армиязы Мур-нуу Вьетнамын чоңуга деткилип алгаш, дайынын 1.700 ажыг сол-даттарын болгаш офицерлерин чөк кылган, ооң иштинде 1.600 ажыг американнар бар. Бо болза америка-ширлериниң чангыс ай дүргүзүндө ка-жан-даа таварып көрбөөн эң уугу чидириглер болур дээрзин ВНА агентиле Хостага агентилелдин дыңдадын барымлаааш, дамчы-дып турар.

Январь 8-тен 19-ка чедир Зна-идя можунуң ийи районнарын

партиянары АКШ-тың болгаш ооң чалчаларынын шеринин ол болба-зырангай чөпсөк-биле чөпсөгөткен 8 муң кижилиг отрядынын ийиш-кынын өлтүрүп шалпылаан, калыг-лош-кун тулушкуннар чоруп турда, 1.300 америк солдаттарын, 48 ав-томашинаны, 29 вертолётту болгаш самолётту чөк кылган.

Ол-за районга январь 24-тен 30-ге чедир үнөп дүргүзүндө парти-занын 2.000 хире солдаттарын америка колоннаын кылган хал-лаашкынын өлтүрүп шалпылаан, 300 ажыг американнарын чөк кылган.

XX чүс чылда араатанзыг чорук

ВАШИНГТОН. Февраль 8. СЭТА-ны корреспондентин В. Петрусев-конуң дамчыдып турары болза:

Вашингтонун башкарыкчы бо-дуктери бужар-чүдөк хуну—Вьет-намын Демократтыг Республиканын араатанзыг бүү-биле уругчул болбаал эгелээндө бөр бир чыл болганын дүүн демелген өртпир-риден мытааннар. Өрткөн чылдын дүргүзүндө Вьетнамын Демократ-тыг Республиканың табиги хоор-айларыне болгаш суурларыне чөпсөк хире он-он муң тонна бомба-

ларын болгаш өртөндирер бомбалар-ны октап дугайында, ол бомбалар чөпсөк көвүртүлгө болгаш оруктар-ны үргөлдөп дугайында бужар-чүдөк информатив-биле солуннарын болгаш радионо Пенгата хандырган. Ол араатанзыг чорук мырдай үрө-түлсөк чок болгаш дугайын Макиа-мара дужаа өрттирп каан.

Агаардан ол араатанзыг дайын-ны инициаторларын бирээ, АКШ-тың стратегтиг ужуар чүдү-нүң коомиялдыкчын турган гене-рал Томас Пауэрин мактангыш-кын-биле чүлүрүп турганын болза, Сонгу Вьетнамын бомбалаашаан, АКШ-тың шериг-агаар күштери да-йыга «каш-ла» хунуң дүргүзүндө болгаш эң эвөөн чидирит-биле ажып үчүп шыдар. Генералдин ол баш бурунгаар чугаалаан чүвени боттамыаан ам иле-дир.

Вашингтон тайылбырлачылар-нын ийитиниң биле минин турарын бүүдүрүп алырда, ВДР-ге удуар агаар дайымы калдыг-даа артык күштери Пенгатага чүгө хандырып бербөөн эвес, харын баа уугуш арес-ма-дыг чорутуң, мурунга ужуар чүдүлү күш чогуу көрүскөн. «Эң эвөөн чидиритгез» замаарыштыр калдыгыл дээш, Пенгатаонун са-гыштын-биле эвөөктөгөн сал-мездө-лери-биле алырда баш АКШ Сонгу Вьетнамын агаарыга чүс-чүс те-риг самолёттарын болгаш вертолёт-тарын ышкыткан.

Мурнуу Вьетнамын хостаган районнары бомбаларын АКШ-тың ужуар чүдүлү эрген чылдын дүргү-зүндө күштөлдүргөни Пенгатаг сакмандырган. Америк уукуучулар эвөөш эвес суурларын уузулаан, эвөөш эвес «шөлдери» болгаш каучук плантацияларын үргөдөө.

ВДР-ге удуар АКШ-тың агаардан геррорсич дайыны асактилдиг хөй-хөй американнарын киле-нозуктан болдуруп турар. Араа-тавыг бомбалаашкыга киле-нозуктан уурулаанын киле-нозуктан болгаш телеграм-малары конгресс кезигү-перини бот-тарын соңукчуларын ап ту-рар.

(СЭТА).

ГРЕЦИЯ

Грецияда ажил со-кадышкынын чал-гынын калбарар у-гүдүлөшкөн. Чоокта чаа ажил сокадыш-кынын чылдагында-ла 1.100 гиназиялар хадгынган болгаш

Муса Джаляльдин
төрүттүмөнүнөн
бээр 60 чыл болурунда

„БАЛДЫР СЫКПАЙН, ТУРА ӨЛҮР МЕН“

1945 чылдың майда совет шенгелдерин бир кезде Берлиннин Моабит деп кара бажынын херинин иштине буза булган кире бээр, кара бажынын иштине чагыс-лаа кижи чок, оон дашында чыткылаан бок саа-шпарны соок салгын астерид хадип турган. Солдаттарнын бир-лаап орус бижиктиг саазынын көрө тыртып кааш, сепирп алырга, ында мынча деп бижээн болган:

«Мен, билингир татар чогаалчы Муса Джаляль, политиктик херекке буруудаттыргаш, Моабит кара бажынын кирдин, улаа мени боолуп каптарлар боор. Бир аяк бо бижик совет кижилерге таварым берас. Мос-

квада мээ чогаалчы эш-өөрүмге байырдап чедирп көрүңер». Оон мынча чогаалчы таныш иштерин бодунуң өг-бүленин атыр-тыр (оларнын арасында Александр Фадеевтин ады база бар болган) бижээн болган. Шулукчу-патриоттун дугайында бынчаар медал Төрөөн чуртка мынчаар дымчалып келген.

Моабит кара бажынынга оон бижээн чус ажыг түлүктөр чылдынтан ийи блокноту дайын сөөлүндө тыттып келген. Немеш-фашисттик эжелекчилер-биле, демисел көргүскөн кайгычымыг бижык тургашуу болган маалымыз чоруу дээш уузг по-литрук Муса Джаляльге өгөн сөөлүндө, 1956 чылдың февраль

2-де, Совет Эмгекчилер Маалымы деп атты тымсыкан. А 1957 чылда парламенттин «Моабит кыраа-рамы» деп аттыг бөлүк түшүктөр дээш ады Ленинни ша-наалды тымсыкан. «Бүгү делегей болган делегейин чечен чогаал-чы оон чыткыс алдар-биле бо-лунун адын монжиктен түшүк-чүлөрн хойну билер, ынчалза-даа өлүм чок чогаалдары бол-ган маалымыз өлүгү-биле бо-лун адын М. Джаляль дег мы-чаар монжиктен маалыр-шү-лүкчүлөр санын-ла болган. Оларнын аттары бо-дур: «англиш түшүкчү Байрон, венгр чонун шугарангы түшүкчү Петефи, маалыр Юлус Фулак болган Муса Джаляль» — деп азербай-жан түшүкчү Саяд Вургун бижээн.

1944 чылдың август 25-те фа-шист эжелекчилер Муса Джа-ляльди алуруп каага-лаа, Моабит кара бажынын каралгы, соок ханаларын өтүр чалыштылып үнгөн оон түшүктөр Төрөөн чуртуңче элп келген. Бо чылдың февраль 15-те бүгү совет уу-су алдарыг олгунуң төртүтүлгөн хунуңден бээр 60 чыл болганын байырлап эрттирер.

Маалыр-шүлүктүн амыды-лыг болган чогаалдыг ажылын өөренип турар татар критик Рафаэль МУСТАФИННИН Джа-ляльдин сөөлүг хунеринин дугайында чүүлүң Парлапалгын чаа чүүлдер агентилеи номчу-чуларын кичээптегине бараа-галып турар.

Быжыргын үжүктөр-биле сырыг бижык каан, чаш уруг адыжы дег темчээлди ийи демдегел дептер-жигештери. Хей кижилерини хо-луга кирип, азылгы удуздарып элп, карандаш-биле бижээн түшүк-терини чамдык сестери балалып, пат элп калган. Бүгү делегейге билингир аларган Джаляльдин «Моабит кыраа-рамы» ол-дур. Ында бижаттыгын түшүктөр биж-ең ажыг дымдарга отулдуруп, пар-лаан. Оларны милоон-миллион ки-жилер номчуп, түшүкчүлүн маа-дыртын магадап туралар. ы-чалза-даа маалыр-шүлүктүн сөө-лүг хунеринин дугайында кончут эвас саныг болган тодаргай эвас медалер арткаң.

1944 чылдың январь 1-де ийги-лиг кыраа-рамы сөөлүг түшүк бижит-тигген. Шулукчу болган оон өнүк-тер-биле мынча чүг болуп турга-мы? Олар каан, кааа өлүктөңү? Өлүктүн муруу тарымыда Муса түшүктөн өскө чүг бижээн бе? Ол-ла бүгүң дугайы чоокку үгө чедир чүгө даа болуп болуп тур-ган... Туттурган шенгелдерин, Джа-ляльдин өнүктөрүнүн шаажыла-дып өлүктөңи 1944 чылдың январь-ның азы февралдыг бир-ле хунуң-

де болган боор деп баштай даап бо-лап турган чүгө. 1956 чылдың сен-тябрыда чогаалчы Константин Си-новска Мусаның кады турган та-шкы, белгий патриот Андре Тим-мерман мында дээш: «1944 чылдың августта Берлинни Шпаада деп кара бажынынга турган, чунуң ту-ра, Джаляльге ужуражы бөрүмге, оон өлүгүң шилер деп турарын дугайың ол дымнаткан». Джаляль-дин сөөлүг хунеринин дугайың би-лр өскө кижилер тымсыбаа.

1956 чылдың чыйында ГДР-ден келген немец публицист болган отулдукчу Леон Небеналь Ка-зань хоорайга чораша. Джаляльдин болган оон өнүктөрүн дугайында кончут олун документи-лерин экелген. Сураалыг татар түшүк-чүлүгүң парлаттыгын сооп-аң, оон чогаалдыг амыдыл Т. Не-беналь соугурай берген. Совет эл-терини дашың алуар, фашист ка-ра бажынынга кирген кижилерин дугайында материалдарын ол де-лел эгелген. Фашизмге удуз дем-селчелерин сөөлүг хунеринин дугайың бижээн «Сөөлүг шактар» деп номун автору, Плетензай кара бажынынга хорутаттырып чыт-кан лама, эмчи Гарольд Пельхау-биле ол чагаалашкан. ыччалза-даа хорутаттырган он ийи татарын дугайың ол билбес болган. Ол лама-нын чагааларын өскө лама-ларже ол чорутулаан. Оон бир-лааң, баа-ла ол кара бажыга хорутаттырып чыткан, ам Барыш Берлинде тур-тап турган Г. Юртыко деп лама мын-дыг харымын бижээн:

«Шулукчу Муса Джаляльди ам-даа утпаш мен. Ааа Гетевиди чо-гаалдарын апарым берип турган мен. Оон элтери оон аажок хуну-дээр турган. Ол бир кижилер-биле кады (фашизмге удуз демселчелер-нин удуздукчуларын бир-лааң и-жерер Фуат Булатовтун дугайың чугаалап турар) чагыс өрөөлө чыт-кан». Джаляльдин 1944 чылдың күсү айларың бир-ле хунуңде шаажылап өлүргөн дээрден башка, чогуу каан хун шаажылаанын Г. Юртыко сактып чадап каан. Бо

медеян татар чогаалчы Шайх Мавмур соугурай берген. Берлин-ге хал келген. Ол Юртыко-биле чо-гаалашкан. Гетевиди немец амы-дыда «Фауст» деп номун Мусага берип турганын билди алган, а ол ном чыткан болган. Муса-биле кады чыткан италия шерг кижи сөө-лүгдө элп хорутаттырганын билди алган. Юртыко ол кижиге Данте-нин «Бурга-сүгү комедиянын (ка-тырмачыг ший) берип турган. Ол ном италия дыгга парлаттыгын турган. Ол номун кончуп турган Р. Лавфрелин Небенальга чага-аңгы мынча деп сактып бижээн:

«1944 чылдың июнь 5-те мени Шпаада кара бажынын № 53 камерасынче кир откатканнар, аааа Джаляль биле Булатов чыт-кан. Олар меңа аажок өөрөөн-дөр-лаа тапкы берген бис. Ады ай мурунда-ла бисти өлүгүң деп шиктең, каан-ла шаажылаар ир-гай хире чыткан, өскө татар элтер-биле база тапкы берген мен. Оон соонда мени № 153 камерасынче кир откаткан, аааа Джаляль биле Бу-латовтун он ийи өнүктөрүн база тапкы алган мен. Оларны шулу-дун шаажылап өлүгүң деп шиктең. 1944 чылдың август 25-те немец парлаттыг аажык айткан, өлү-гүң деп шиктең кижилерин аты-рып кыгырткан, оларны үндүр-берген... Джаляльдин болган оон өнүктөрүн каагаар чугаалакын бар чытканын дымнат кагдым. Оон соонда Юртыкоаң оларны каага-ды деп айттырдым, оларны ол-ла хунуң эргелгенин тос шакта ша-ажылап өлүгүң каапан, ыччалза-даа татарлар «өлүгүң дилым көрүп, хунуңдуруп турган өлүгүң» деп ол чугааладың.

Юртыковтун чугааң-биле атырга, татарларын Зеебург деп кара адыр чегре, Шпаадааң мрак эвасең, шаажылап өлүгүң болуп турар. Ыччалза-даа оларны шаажылаан соонда дораян, Лавфрелин оларны азып өлүгүң деп билди алган.

Сөөлүгүң Барыш-лаа-лаар болза, Плетензай кара бажынын чы-нында кижи азып өлү-гүң чегре шаажылаан болуп дег. Кара бажың дептеринде бижээнде оларны азып өлүгүң

дээш база бидиткан турар. 1944 чылдың чыйында Берлин-ни Тегель кара бажынынга хо-рутаттырып чыткан. Архангельск хоорай чуртут, орус бажы Мил-лав Иконников эмелер кирер ужурга таварышкан, аааа бодунуң эрти тапкы Ахмет Симекеңе ужу-ражы бөрүгө ол аааа: «Менде Джа-ляльдин түшүктөр бижээн бичи-дептеринге бар, оон бистин кижилерге даамчыды көр, мени ша-ажылап өлүгүң деп шиктең» дээш, Иконников оон каапап шыгакп, элтеринге чамырып номчуп берип турган.

1945 чылдың май 7-нч 6-че дуң-аңда Совет Армиянын бир кезде ол кара бажынын хостакан М. Иконниковтун Шварценбергтик төө-таламында совет элчи пунктунуңча чорудушкан. Джаляльдин түшүк-терини оон калдык амыдалап турган бир майорга Иконников берип каан. Ол майор түшүктүг дептеринге Совет чогаалчылар эмелерине чо-рудушкан мен деп лазааш, сөөлү эвасең; ол майор-лаа, түшүктөр-лаа тымсыбаа. Ол майорун азын Иконников база сактып чадап каан. М. Иконниковтун сөөлү-биле азыр болза, ол дептеринде 200 сатты-метр темчээлди, чүе оорар саа-зыдан кезип мылган, куу каркоп-биле карттап каан. Ында үжөң ажыг каабаң саазынар бар. Оун ам-даа дилеп турар. Муса Джа-ляльдин амыдыралынын сөөлүг хун-еринин дугайың чугаалап турар чаа документи-лер тыткы-даа бээр чадааң, ыччалза-даа ол маалыр-шүлүк-биле өлгөн деп чүгө тодаргай-дың. Оон дугайың Джаляль бо-лунуң бир шүлүгүн мынчаар бижээн:

Кара бажың иштин орта булуң-даа бол, Балаш кылдыр сөөгүң мен, өлүгүңчү, Бажым нескеш откатпарга, өлүгүң мен, Балдыр сыкпай тура бээр, курумчу, Эзулуг патриоттар мынчаар өлүгүң. ЧУРКУТА: Х. Якуповтун «Ша-ажылап мурунда» деп уран чүрү (Джаляль дугайында).

Бистин консультациялык

ТУДА САНАЖЫЛГА ЧОН ШИЛЧИДИЛГЕ

Сөөлүгүң уеде ажаалга кассаларында туду санажылга чок шилчилгени чорудар дептеринде апарганы акша салыкчыларга таарымчалыг байдалы тургускан. Кандыг-бир кижиниң ажал-дап турар үлөтүр бодуруң, албан организация ийикке, азы өөренип турар өөрөдиге чедиринин бухгалтериянын дамыштыр акша салыкчы-нын билдириникин алуар оон ат кырында сөдүнчө шилчилди болуп. Акша салыкчынын сөдү кайы ажаалга кассасында, өлчө билдириникин айткан түнү (акшаны) оон ажаалга дептеринде демделээр. Эртөн ажылын баа эске-лаа чогаалдык авторларын го-нонарнын бо хевирлиг шилчилди болуп.

Мынзыг аныктыг шилчилди өг-бүлө амыды-ралынын материалдыг база културалыг негел-дерин хандырып болуп акшаны чоруту чып алыргына дуулаар. Хамааты Ошейкина ай са-нында шалкындала 10 рубльди ажаалга касса-сында сөдүнчө шилчилди келген. Ол ам удуз өрөктүгү бараанарны сактып алыр база сана-торийже, курортче дымшанын болуп аргалыг. Пен-сионер Кроткий ай саанында алыр пенсиянын төп почтанын ажаалга кассаныңче болуңуң сөдүңүг

шилчилдигени чорудар дугайында билдириникин бижээн. Оон түнелгенде мөөнелди берген акша-зы-биле унелгит эг-херекседди салып алган. Н. И. ПОДСАДНИКОВА.

ХУУ БЮДЖЕТНЕ АКШАНЫ КАМНАП АЛЫРЫНЫҢ РОЛЮ

Ажаалга кассалары чуртакчы чоңдан кол-дунда дугуржулгалыг, дашаштыг, ойнаашкы-ныг, агар саныг, негегиче чедир дээш эске-лаа хевириниң акша салыкчынын хулээп ап турар. Оларнын иштине ойнаашкынын болган не-гегиче чедир акша салыкчынын эң-не негел-реңей. Акша салыкчыны салыкчынын бүгү хевирлеринге күрүңелен хуузуз азы ойнаашкы-нын орулга алыр. Негегиче чедир кассага акша шыгжалыр хевир чылды-на 10 рубль санынга-ла 2 хуу азы 2 рубль орулгалыг болуп. Дашаш-тыг салыкчынын эң-не ажиткыг. Мындыг тава-рылга акшаны 6 ай иштине шыгжалыр 6 ай-дан ажыг үенин иштине кассага акша чыгар болза 10 рубльге оонаштыр 3 хуу азы 3 рубль орулгалыг болуп. А бир эвас 6 ай чегеңде ак-шааң шупту алыр ужурга таваарышса 2 хуууң төлээр.

КЫСКАЗЫ-БИЛЕ

Дугуржулгалыг салыкшынын кандыг-бир то-даргай үенин иштине (өөрөдиге чедир дооску-е азы хар-назы чегеңкеге) шыгжалыр кылдыр ажаалга кассаныңче дугуржуз алыр. Дугур-жузганын уеи тегеңге оон бадаткап турар документ барга акшаны ээинге бээр. А бир эвас ол үе эртпээде кассага салган акшааң алыр апарга акша салган кижиниң бижимел чөл-шөзөрин барымдалап бээр апар. Дугуржузга-лыг салыкшың 2 хуу орулгалыг.

Ойнап алышкынын салыкшынын бир чылда ийи катап ойнаашкынын тиражы киржир. 100 хуула (ат кырында) сөдүнүң 25-жи ойнаашкы-нын болуп, 200 хунун бир, 100 болган 50 ху-нун ийи-ийи база 25 хунуң 20 ойнап алыш-кынар бар. Ойнап алышкынын акша салган-нарын иштине аас-кежиниң болганар хей. Хамааты Ш. 1962 чылдан эгелеп ажаалга кас-сасынга акшааң шыгжаткан. 41, 42 база 46-гы тиражтарга ойнап алышкынын таваарыш-кан, 272 рубль орулгалыг болган. Хамааты Е. 46-гы тиражтан 308 рубль ойнап алган. Мындыг таваарыла болганчок болу бээр.

А. БЕЛОЗЕРОВА.

Төп ажаалга кассанын инспектору.

Номчукчулар медээлел тур

«Шыныңа бижикчилери бистин республиканын ийи-бүрү-булуңна-рыннан улуз ажы-агыйынын, кул-тура тургузушкунуң талазында эки-лаа, чегең-лаа чүүлдерин ре-дакцияга бижип туралар. Ылангыч чегеңтер дугайында бижээн, ол чегеңтерини узуулаа чорук чоңуң эрге-ажынынга ажыктыг дээрин не-дереп билди чорук чагааларда илден болуп турар.

Ылангыч харылаа талазы-биле чегеңтер чамдык чегеңде ам-лаа бар. Барыш-Хемчик районда «Бар-лык» союзтун Аксы-Барлык сал-бырында Олга Нумугеттин бижип турарында алырга, ол салбыран район төвү-биле телефоннап харыл-жажырында берелер бар. Ында теле-фон чүгө аргегинин 8 шактан хун-дускунуң 4 шакта чедир ажаллаар. Бежээ апарганда, аарыг-арык-лаа кижилер ылангыч эчки машинаын долап алыр аргажок. Ынчанга ажалдап чораша машина дозуп, дун-ге кири куулуңча тургулааш, тава-рылга болган машина-биле аарыг кижилерин район эмделегиниң чеди-рип турары чаа эвас болуп турар. Бо талазы-биле Барыш-Хемчик ра-йонда почта салбырынын ажалдак-чылары моон-сонгаар кандыг хем-чегер алыр ирги дээрин ында чоң маапап турар.

Красноярск крайда Минусинск хоорайнын совпартшколанында өөр-енип турар Ооржак Давааның биске бижип турарын сугулаар алырга, эр-тең чылдың июль-июль ийги чур-тумында болуңуң аарып турган уруу-нун байдалын билди алыр дээш, Ба-рыш-Хемчик районун «Шекпээр» союз төвүндө чурттап турар каагай Ооржак Аратма-биле телефоннап чу-гаалажырын Минусинскинин харыл-лаа конторасын дамыштыр чыгыт-кан. Ынчанга маапар деп айткан шагыла чедө бээр, Кызыл-Маж-лаа-Шекпээр аразында, шугуңда урелишкын болган-дыр дээш. Оон даартаанда ол-ла шакта чугаалажыр кылдыр чыгып кааш, чедө берип, үр маанайынын соонда, Ооржак Аратма телефонга келбөөн-дир деп хары-лааң, а херек кырында ол кижи Шек-

пээрде харыллаа салбырынга маапап турган. Ынчаарга Минусинскиге ма-нап орган эш Даваанын база-ла теле-фонга келбөөн-дир деп Шекпээрге дынгаткан болган.

Каш хонганда, эш Даваанын кады чурттап чорутуу эки Ооржак Аратма партия кезигүүнө кирип алган, өөрүшкүзүн чугаалаар дээш, теле-фон-биле чугаалажырын чагыгырга, база-ла урелишкын болган дээш бо-лган чугаалажыктын болбайн бар-ган. Оон соонда катап кылган чагыг база бүтпөң.

Барыш-Хемчик райондан ында харыллаа чедирин ажылынга хол-башкан чегеңтер дугайында медал-дер моон мурунда-лаа редакцияга кээп турган. Моон ужурунда респу-бликанын харыллаа эргелелинде бо талазынче кичээлгенин салып, хем-чег алыр ам негетинин келген.

Ак-Довурак хоорайда амыдырал хандыргалынын комбинаты бар. Ук комбинат эрген чылдын нинти продукция бүтүрү талазы-биле пла-нын 100,9 хуу күүсөткен дээрин бижикчи Булар Сарыг-оол дынаты-кан. Ындыг болза-лаа чоңун амы-дырал хандыргалынга хамаарыш-тыг комбинат ам-даа кылды болу-дуг чүүлдерин чедир ажылааңын турар дээрин бижикчи база айткан. Чижээлээр, ыраккы малчынарга идик-хеп даарап бээр, эрги хептери септеп бээр чегеңин ажалдарын комбинат мурунда күүсөдүң-лаа тур-ган, чедө моон сонгаар-лаа кылды болуп аргалыг.

Оон-биле кады ында шак септээр мастерскал чоңун чагыын саалаар азы септелге кылды дээрге шактын артык кезектери чок-лаа болулаар. Ажык хеп талазы-биле чагыларны кылдырга, материал чок болулаар, сакык даараар нехте мынч чегеңтер база бар.

Амыдырал хандыргалынын ол комбинаты чүгө Ак-Довурактын чурттаакчыларыңче эвас, чарын Ба-рыш-Хемчик болган Бай-Тайга ра-йондарын кээз чедиринче база көрүрү болза эки дээрин бижикчи саналлап турар.

Чедир оон-биле кады актарга удуз ол чаалажып келген.

Хамааты дайынын соонда Ко-лов гараж начальниги болган авто-механик болуп ажыдап чораш, оон иштине — тээрби чылды Челябин-скинин трактор заводунга ажылап эрттирген. Чазак ону Кызыл Сыз-дык өрден-биле болган элээр каш медалдыр-биле шаанаан.

Бүш-ажылын болган хамааты дайынын ол хоочун кижин амгы уеде Челябинскиде чуртап турар. Василий Коалов — «Билиг» нини-телинин иделекити кезигитү. Ол радио, телевидение дамыштыр чүгө чугаалап, аныктар-биле бо-ла ужу-ражы бээр.

КИРГИЗИЯНЫҢ БАЛЫК АЖЫЛ-АГЫЙЫ

Кара-Дарья хемнин кавызында, Угөн хоорайдан ырак эвас чегре Киргизиянын балык талазы-биле баштайгы уузг ажы-агыйын тур-гузар. Ында балык үгүңелерин өстүрө тузуг эгелөөн. Беш чүс гектар шөлгө, кыланнаш карп балыкты өстүрө 84 суг хөөлбекте-рин дерип кылды.

Балык үгүңелерин өстүрө хөөл-бектерден болган байланыр база уузг балыктар турар уузг кылымал хөдөл аңгыла. аааа элөөн каш профлакторияларын — тускай кыл-дыр ускулап каан, карантиник хөөлбектерин база кылды.

Сөөлүг чылдары Мурнуу Кирги-зияла туруп келгилан Бурганын, Базар-Бурганын, Найманскийн кылымал уузг суг шыгжамал-рынга демги үстүңгө айттыгын чегре өстүргөн балыктарын салып таралды. Угенин кыланнаш карп балык республиканын дагырамында тулуп турар Токтогулдуң суг шы-гжамырыңче база чорудар. Оон тем-чээл — он тос миллард кубометр ажыг суг болуп.

ПАРЛАГАНЫҢ МЕДЭЗЛЕР АГЕНТИЛИ.

УЛУГ ШҮҮДЕЛ ЧҮҮДЕН БОЛГАНЫ?

«Тилелге» союзтун Кара-Хаак салбырынын чамдык коданарында хойлары болган инек-тер арып баксырап, чегеңилге чегейтп тур-рар. Кара-Хемде инек-тер арып, сугең эвасең келген. Ыччал кээр-ге, салбырын эргелекчил эш Самороков Чедер хонуу-дун, мырынай Олгажа бажында доң кижиз савад сөөртүп эгелөөн.

Мындыг ырак чедир савад сөөртүрүңден чалып бодуруңуң аргазы турган бе? Ындыг арга чедире тур-ган болгай. Кара-Хемиян бодунга малды тургузу азыраарыңа-лаа чедир мал чегең белекчелер алы-рың аргазы турган. Ол чедир чагай үгөң еленин чартык кези кестимеңа чыдып калган. Оон туржук, аааа тараан 27 га сула кончут чагай үгөң. Ол сула сыны-биле кады чедире калган. Бо кем-буруу-луг чорук эскет чок эргип калган. «Тилелге» со-юзтун дирекцияны кандыг-даа темчеге албаа.

Дорту-биле чугаалаарга, бодунун өдөн доңгандыр үгөң сиеңия белекчел албайн, хары-даа тарап ал-ган сулазы чегре кааган, ам чүс километр ырак чедир сарыг сөөртүп турарга, ажы-агыйын эконо-мияны кайы хире коңаралыг болуру? Иштинең маалым кылган меңди алыр дээде мынч коңаралга дүжөр апар. Ыччалза-лаа моон бурууң кымал деп айттыгын союзтун удуздукчулары аааа эрттербес болза чогуур.

Салбырын малчыларында чурталаа таарым-чалыг хорам бажынын кижи чок, чулар бажың чагыс-даа молчында чок.

Салбыр эргелекчил ажылы удузруп башкарбайн, бодунуң күдээң-биле шиптирел турарында ажал-гы өөндөлөйүн туруп берген. Шивилд деп чедир 500 кубометр мып бетекчеленде Бин-Хемиян Туран чуртут кижилерин ажалдады, оларны ажалдады-рып турар, а салбырын бодунуң чурттакчыларын ийи бетекчеленче чорутулаң.

Самороков бир күдээңи механик, өскө күдээңи бухгалтер кылдып алган, кайдын яси эргелекчел-кен, дунмаын контора аштакчы болган таанымал деп ийи даңкыр ажалда кийрген. Эргелекчиле бо байдалыга чоң дыка таарыммай турар. Оон мын-дыг «таарымталыгын» мурунда-лаа ажыг айт-тырган кижилер бар болгай. Адыр-адыр, маалаң деп чылын турган-ла, бодунуң улууң таарымтырып ал-ган ол-дур.

Салбырын ажалынын чидирин бар чыдары ка-рангыс удузтулаа. Моңу чон союзтун удуздукчулары-ның кулаанга чедириниң күзеп туралар. М. КЫЗЫЛ-ООЛ.

ЧУРКУТА: Солагың таладан оң талаже, хаак спор-туңа бириг-разрядчылар Оюн-оол Куулар, Адыр-оол Биче-оол, Юрий Коалов, Анатолий Шелогов олар бо чылдың февралдын ортан уезинде Кемерово

КӨДЭЭНИҢ СПОРТЧУЛАРЫНДА

Чадаана хемиян кылаң доңуңга хоорайнын болган «Сүт-Хөл» со-юзтун хоней командаларынын эш-ху ужуражыларыңа сүт-хөлчүлөр эрестип ойнап, тилелегине чедир алганар. Ылангыч ол команданын ойнакчылары О. Эли-оол, М. Эрес-оол, Ю. Бады-Сарат олар эрес-ка-шагай, дилым оюну көргүскөңер. Ч. Сендажы.

Ужуражышымыңа Кызыл-Маж-лаа-Шекпээр чыккы команданын тил-дээш. А. Кунталы.

Чоң-Хемчик районда Ленин ат-тыг колхозтун Баян-Тала болган Ийме салбырынын чымын ко-мандалары хөл шыдыраа ойнап, баг хал, кажык алдып, хоней ойнап

маргышканар. Шыдыраа, баг ка-тар, кажык адыр маргыдаага бир-ги чедир ийемчилер, а артка хө-лөргө бажы-таажылар алган.

Редакторнун орадаңчы Д. О. БЕЗГИ.

ФЕВРАЛЬ 10-ДА

«НАЙЫРАЛ»: Бир маймыкташтың тоңтуу 10.30, «Чарби чыл бо-ла» 12.25, 2. 4. 5.43, 7.30, 9.20 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Шугуңуңалк реис» 10.30, «Тарааңы» 2.30, 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.
«ЕНИСЕТ»: Уругулаа дирит-чуруктар 10, «Блдинмес солдаттар чок» 11, 2.40, 3.50, 5.40, 7.30, 9.20 шактарда.
ВОСТОК: «Транкторист» 3, 6.40, «Афияңи чоон-камыларында» 5, 8.30 шактарда.